

Wojciech A. Łonak

Karmoniki Stare, gm. Radłów, woj. częstochowskie

Informator Archeologiczny : badania 22, 169-170

1988

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

UZUPEŁNIENIA

UZUPEŁNIENIA

**BIERNATKA, gm. Czarne,
woj. słupskie
st. 2 i 3**

Muzeum Okręgowe w Koszalinie

Badania prowadził mgr Ignacy Skrzypek. Finansował WKZ w Słupsku. Pierwszy sezon badań. Cmentarzyska kultury pomorskiej okresu halsztackiego C/D.

Stanowiska zlokalizowane są w lesie, ok. 1,4 km na południe od wsi Olszanowo, na trzech garbach morenowych rozłożonych pomiędzy jeziorami Olszanowskim i Trzcinnie Małe. W wyniku penetracji terenu i rozpoznania archiwalnego, zidentyfikowano w tym rejonie trzy cmentarzyska kultury pomorskiej, z których stanowisko 1 i 2 było doraźnie rozkopywane przed I i II wojną światową. Z jednego z nich pochodzi słynna popielnica twarzowa z bogatym ornamentem figuralnym znanym w literaturze jako tzw. "scena myśliwska" (W. La Baume, 1963r., tabl. 5 nr 178 - pod miejscowością Olszanowo).

Badania wykopaliskowe w 1987 r skoncentrowano na stanowisku 2 i 3 (odkrytym w 1986 r.). Przebadano łącznie teren o powierzchni 160 m², natrafiając na 15 grobów skrzynkowych z obwarowaniem i bez obwarowania kamiennego. W tej liczbie 8 uznano za groby wcześniej naruszone - zniszczone, 2 za symboliczne, a tylko w 5-ciu znaleziono popielnice z przystawkami lub ich fragmenty. Na uwagę zasługują dwie popielnice twarzowe (stanowisko 3) o niepełnym wizerunku twarzy umieszczonym na górnej partii brzuśca, przedstawionym w postaci plastycznego nosa i oczu z zaznaczonym środkiem.

Pozyskane popielnice są kształtu gruszkowatego lub dwustożkowate z nisko osadzonym załomem brzuścał wysokiej zwężającej się ku górze szyjce. Powierzchnia dwustronnie czarna - wyswiecana, zdobiona ornamentem linearnym - krokiewkowym i jodełkowym, w innym przypadku w technice inkrustacji. Dzbaneł - czerpak i misa posiadają cechy typowo łuzycckie. Interesujący jest ornament popielnicy twarzowej przedstawiony w postaci dwóch pionowych, długich żłobków, od których w jednakowym miejscu odchodzą ukośnie po dwa krótkie, rozszczerzone na końcach w pięć krótkich żłobków. Ornament jest umieszczony po obydwu stronach schematycznej twarzy. Być może są to symbolicznie potraktowane ozdoby uszu?

Z uwagi na ciekawe rezultaty, badania ratownicze na tych już mocno zniszczonych cmentarzyskach będą kontynuowane.

Obserwacja wykazuje, że krzyżują się tutaj z jednej strony cechy charakterystyczna dla starszej fazy (Ha C) rozwojowej kultury pomorskiej, z drugiej zaś dla początkowego okresu jej młodszej fazy (Ha D).

Materiał czasowo znajduje się w Muzeum Okręgowym w Koszalinie.

**KARMONIKI STARE,
gm. Radłów,
woj. częstochowskie**

**Polskie Towarzystwo Archeologiczne
i Numizmatyczne, Koło w Oleśnie**

Badania prowadził mgr Wojciech A. Łonak. Siedem sezonów badań (1982 - 1988). Prace prowadzono społecznie przy pomocy młodzieży z LO w Oleśnie. Cmentarzysko średniowieczne z przełomu XVI i XVII

wieku Stanowisko położone jest na kulminacji płaszczystej wydmy ciągnącej się wzdłuż cteku, dopływu Liswarty, na południe od zabudowań wsi, obecnie administracyjnej części Radłowa.

Pierwszego zgłoszenia dokonano w 1982 r. I od tego czasu dorywcze, kilka razy do roku prowadzone badania, pozwalają na wcześniejsze przebadanie pasa terenu przeznaczanego do eksploatacji piaskowni.

W latach 1982 - 88 odkryto łącznie 44 groby szkieletowe. Kształty jam grobowych w przybliżeniu prostokątne, o zaokrąglonych rogach, niekiedy owalne, w profilu trapezowate. Wymiary jam grobowych osobników dorosłych w przedziale 1,5 - 2,33 m przy maksymalnej szerokości 0,4 - 0,8 m. Jamy grobów dziecięcych od 0,6 do 1,1 m przy szerokości 0,25 - 0,45 m. Głębokość zalegania szczątków kostnych od 0,6 - 1,25 m od powierzchni współczesnej.

Na przebadanej części cmentarzyska stwierdzono zachowany regularny, rzędowy układ grobów. Zmarli chowani byli głowami na zachód. Układ ten zakłócają groby dziecięce, wkopywane nieregularnie i orientowane dowolnie. W jednym przypadku odkryto dobrze zachowaną trumnę wykonaną z sześciu desek. Obecnie ich grubość wynosiła 0,8 cm. Wymiary trumny 1,23 x 0,28 m sugerują, że pochowane w niej było dziecko.

Z zabytków odkryto: nóż żelazny, belt kuszy, srebrną monetę datowaną na 1555 r. I kilkadziesiąt gwoździ żelaznych. Z cmentarzyska pochodzą również dwa dzbany, oba odkryte pomiędzy grobami, zarówno były w pozycji pionowej. W jednym stwierdzono szczątki kości ptaka. Obecność zarówno dzbanów z pożywieniem zakopywanych pomiędzy grobami jak i moneta odkryta w ustach jednego z pochowanych świadczą o praktykach "pogańskich".

W centralnej części wydmy odkryto na głębokości 0,3 m bruk kamienny o wymiarach 1,35 x 0,6 m. Ponadto tego bruku o grubości 0,6 m odkryto zarys jamy sięgającej 1,5 m głębokości, wypełnisko jamy tylko nieznacznie różniło się od otaczającego ją całka. Pomiedzy kamieniami bruku odkryto trzy pale drewniane o średnicy 0,30, 0,24 i 0,20 m.

W wypełniskach jam grobowych I z terenu cmentarzyska całkowicie brak materiału ceramicznego.

Materiały i dokumentacja zostały złożone w Muzeum Oleskim.

**KUŹNICZKA, gm Krzepice,
woj. częstochowskie
st. 2**

Muzeum Okręgowe w Częstochowie

Badania prowadziła mgr Iwona Młodkowska. Finansował WKZ w Częstochowie. Drugi sezon badań. Cmentarzysko ciałopalne kultury łuzyckiej z III - IV okresu epoki brązu. Osada o nieokreślonej chronologii. Stanowisko położone jest na polu ornym, na prywatnej działce, planowanej pod budowę domu, po prawej stronie drogi z Krzepic do Zajączek, na łagodnym stoku terasy nadzalewowej Liswarty, w odległości ok 800 m na zachód od obecnego koryta rzeki.

Badania były kontynuacją prac prowadzonych w 1961 r. Przebadano wówczas obszar 75 m², odkrywając 7 grobów ciałopalnych (nr 1 - 7), z tego 5 obiektów zaliczona do kategorii pochówków popielnicowych.

Badania z przełomu sierpnia i września 1987r. objęły obszar o powierzchni 100 m², nawiązując do starej siatki arowej (po wschodniej stronie poprzednich wykopów). Odsłonięto 13 grobów kultury łuzyckiej (nr 8 - 20), z czego 6 obiektów było pochówkami popielnicowymi. W charakterze popielnic używano różnego typu naczyń. Były nimi naczynia wazowate, garnki, kubek. W 3 grobach popielnice wypełnione spalonym materiałem kostnym przykrywały misy odwrócone dnem do góry, inne popielnice przukrywały płaskie kamienie. W 3 obiektach znaleziono naczynia przystawne. Tylko w 1 grobie ciałopalnym popielnicowym wśród materiału kostnego znajdowało się kilkanaście małych paciorków, wykonanych ze zwiniętego spiralnie drutu brązowego. Obiekty grobowe usytuowane były stosunkowo gęsto i prawdopodobnie posiadały bruk i obstawy kamienne. Partie stropowe wielu obiektów zostały zniszczone stosowaniem głębokiej orki, a kamienie systematycznie usuwano z pól.

Na terenie cmentarzyska wystąpiło również 6 jam z zawartością jedynie fragmentów węgla drzewnych i luźnych kamieni. Określenie chronologii i przynależności kulturowej obiektów nie jest możliwe.

Na podstawie analizy materiału ceramicznego oraz cech obrządku pogrzebowego groby pochodzące ze stanowiska w Kuźniczce należy datować na III - IV okres epoki brązu.

Materiały znajdują się w Muzeum Okręgowym w Częstochowie.

Badania będą kontynuowane.